

еволюціонували, але головна мета цієї процедури – примирення залишалася незмінною.

Список використаних джерел та літератури:

1. Прибутько П. С. Конфліктологія: навчальний посібник / П. С. Прибутько. – К. : КНТ, 2010. – 136 с.

2. Ясиновський І. Г. Історичний аспект розвитку інституту медіації та сучасні тенденції / І. Г. Ясиновський // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2014. – № 10-2. – Т 1. – 195 с.

3. Ясинюк М. М. Мирова угода у цивільному судочинстві: історико-правовий аспект та перспективи розвитку / М. М. Ясинюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 5. – С. 46–52.

4. Аркелян Р. Ф. Генезис інституту медіації в кримінальних справах на теренах сучасної України / Р. Ф. Аракелян // Юридичний вісник. – 2015. – № 1 – С. 272–278.

5. Белінська О. В. Медіація – альтернативне вирішення спорів / О. В. Белінська // Вісник Вищої ради юстиції. – № 1 (5). – 2011. – С. 160–163.

Бунтова Анна

студентка магістратури

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Види забезпечення виконання договірних зобов'язань

Формування бізнес середовища в будь-які часи вимагало неабиякої уваги до специфіки своєї сфери застосування. В підприємницькій діяльності доводиться приймати рішення в умовах невизначеності, коли необхідно вибирати напрям дій із декількох можливих варіантів, здійснення яких складно передбачити.

Законодавчо встановлено, що підприємницька діяльність є ризиковою, тобто дії учасників підприємництва в умовах сформованих ринкових відносин, конкуренції, функціонування всієї системи економічних законів не можуть бути з повною визначеністю розраховані і здійснені [7].

Саме інститут забезпечення виконання зобов'язань, в теперішній час, відіграє неабияку роль у зниженні ризику підприємницької діяльності та має подвійну мету: підвищення захисту майнових інтересів кредитора у зобов'язанні шляхом запобігання можливим негативним наслідкам порушення обов'язків боржником або хоча б мінімізації розміру таких наслідків, а також стимулювання боржника до належного виконання власних обов'язків.

Згідно зі ст. 509 Цивільного кодексу України договірним зобов'язанням є праввідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку [10].

Зобов'язання виникають з підстав, встановлених статтею 11 цього ж кодексу. Види (способи), забезпечення виконання зобов'язань – це сукупність заходів, за допомогою яких сторони цивільно-правових відносин впливають одна на одну з метою належного виконання передбаченого договором економічного завдання під загрозою вчинення певних дій, які зумовлять настання негативних наслідків

майнового характеру для боржника, незалежно від того чи понесе кредитор збитки фактично.

Способи забезпечення виконання зобов'язання мають на меті виконання наступних завдань:

1) попередження потенційного правопорушника про негативні наслідки, які можуть настати при невиконанні чи неналежному виконанні договірних зобов'язання;

2) створення для кредитора можливості щодо задоволення його інтересів у разі невиконання зобов'язання;

3) усунення негативних наслідків, які можуть настати для кредитора у зв'язку з невиконанням зобов'язання [9].

Цивільне законодавство України, регулюючи ринкові відносини в сфері приватного права, основу якого складають договірні зобов'язання, передбачає цілий ряд засобів забезпечення виконання зобов'язань. Класифікуючи забезпечення за підставами встановлення відповідно до ч. 1 ст. 546 Цивільного Кодексу виділяють такі види як неустойка, порука, гарантія, застава, притримання, завдаток. Наведені вище способи забезпечення виконання зобов'язань мають спільну мету: надати кредитору додаткову можливість отримати належне йому за зобов'язанням.

Забезпечення виконання зобов'язання покликані охороняти інтереси менш захищеної сторони за договором, а саме кредитора шляхом покладення додаткового зобов'язального обтяження на боржника або на третю особу.

Під неустойкою розуміється визначена законом або договором грошова сума у вигляді штрафу чи пені або інше майно (рухоме чи нерухоме), яке боржник повинен сплатити кредиторіві у разі невиконання або неналежного виконання свого зобов'язання. Неустойка та її розмір може встановлюватися договором або актом цивільного законодавства. Цей вид забезпечення виконання договірних зобов'язання регулюється паралельно ЦК та ГК, причому її регулювання істотно відрізняється. Наприклад, відповідно до ЦК предметом неустойки можуть бути як гроші, так й інше майно [ст. 549], загальним правилом є штрафна неустойка (ст. 624), тоді як за ГК – тільки грошові кошти [ст. 230] та заліковий вид неустойки (ч. 1 ст. 232); відповідно до ЦК розмір законної неустойки може бути змінено в договорі (ч. 2 ст. 551), тоді як за ГК він є імперативним (ч. 1 ст. 231). Водночас, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 199 ГК «до відносин щодо забезпечення виконання зобов'язань учасників господарських відносин застосовуються відповідні положення Цивільного кодексу України», що практично виключає дію положень ГК про неустойку, що суперечать нормам Цивільного кодексу, а інші норми робить непотрібними у світлі існування ЦК.

Найбільш врегульованим видом забезпечення в Україні на сьогоднішній час є завдаток (застава), котрим згідно з ч. 1 ст. 570 ЦК виступає грошова сума або рухоме майно, що видається кредиторіві боржником у рахунок належних з нього за договором платежів на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання.

Важливе значення для обрання законодавчих норм та правильного їх застосування на практиці має також поділ способів забезпечення на: ті, що є засобами відповідальності, які орієнтують боржника на виконання зобов'язання в натурі під загрозою застосування цивільно-правової відповідальності. Це неустойка та завдаток, що нами розглянуто попередньо. Та ті, які не є засобами цивільно-правової відповідальності, а лише підвищують для кредитора вірогідність задоволення його вимог у разі порушення боржником забезпеченого зобов'язання. До цієї групи належать застава, притримання, порука та гарантія.

За договором поруки поручитель зобов'язується при порушенні боржником основного зобов'язання, забезпеченого порукою, нести повну або часткову відповідальність перед кредитором поряд із боржником за основним зобов'язанням. Договір поруки починає свою дію з одночасним підписанням основного договору і закінчує свою дію зі строком виконання основного зобов'язання. В цьому аспекті він виконує охоронну роль при добросовісності виконання договірних зобов'язань боржником, а при порушенні договірних зобов'язань – відіграє роль компенсаційного характеру, оскільки він компенсує кредитору його потенційні втрати, захищаючи таким чином кредитора від майнових збитків.

Цивільний Кодекс України встановлює солідарну відповідальність поручителя і боржника перед кредитором, якщо інше не передбачене в договорі. У цьому випадку до пред'явлення вимоги поручителю кредитор повинен пред'явити вимогу до основного боржника і, якщо останній відмовиться її задовольнити або кредитор не одержить в розумний строк відповіді на пред'явлену вимогу, може пред'явити вимогу в повному обсязі до поручителя. А також поручитель відповідає перед кредитором у тому ж обсязі, що і боржник, а саме – за сплату основного боргу, відсотки, неустойки, збитки, витрати по стягненню боргу тощо.

Поруч з порукою виступає гарантія, як спосіб забезпечення, який не потребує наявності будь-якого майна у боржника. Гарантія – це двосторонній договір, сутність якого полягає в тому, що банк, фінансова установа, страхова організація (гарант) поручається перед кредитором (бенефіціаром) за виконання боржником (принципалом) свого обов'язку. Іншими словами, гарант відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником (ст. 560 ЦК). Норми, які регулюють договір поруки, поширюються і на договір гарантії, якщо інше не передбачене законодавством.

Отже, гарантія, як і порука, має на меті залучення до зобов'язання інших осіб, майно яких поряд із майном боржника теж могло би слугувати меті задоволення вимог кредитора за основним зобов'язанням, а тому є надійним, твердим забезпеченням виконання зобов'язань. Інтерес кредитора забезпечується за допомогою залучення третіх осіб, майнове становище і ділові якості яких не викликають сумнівів у кредитора.

З точки зору забезпечення інтересів кредитора помітні переваги має застава. При застосуванні цього виду зобов'язання поряд з правом кредитора-заставодержателя отримати задоволення за основним зобов'язанням переважно перед іншими кредиторами цього боржника, якщо інше не встановлено законом (ст. 572 ЦК) існує право вимагати звернення стягнення на певну наперед визначену річ, що належить боржникові або третій особі (майновому поручителю). Проте застава не може бути використана у тих випадках, коли у боржника відсутнє майно. Крім Цивільного кодексу України (статті 572–593) заставні відносини регулюються Законами України: «Про заставу», «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», «Про іпотеку», «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» та ін.

Застава виникає на підставі договору, закону чи рішення суду. Предметом застави може бути будь-яке майно, окрім того, що за законодавством не може бути відчужене заставодавцем і на яке не може бути звернене стягнення. У заставу можна передавати й очікуване майно, наприклад, майбутній урожай, приплід худоби, плоди та інші прибутки, якщо це передбачене договором. Безповередньо у договорі застави

визначається сутність, розмір і строк виконання зобов'язання, забезпеченого заставою, та подається опис предмета застави.

Принципово новим видом забезпечення є притримання. Ст. 594 ЦК, встановлюючи право притримання кредитора, є загальною нормою, яка дозволяє стимулювати боржника до виконання простроченого ним зобов'язання.

Зокрема, законним притриманням забезпечуються вимоги: підрядника за договором підряду (ст. 856), комісіонера за договором комісії (ст. 1019). Предметом притримання за змістом закону можуть бути лише рухомі індивідуалізовані речі.

Правова природа притримання згідно зі ст. 594 ЦК зумовлена тим, що кредитор, виконавши власний обов'язок за договором і чекаючи виконання зустрічного обов'язку від боржника, строк виконання якого порушено останнім, має право притримати у себе річ, яку належить передати боржникові і якою правомірно володіє на підставі укладеного між сторонами договору, до виконання боржником зобов'язання.

Єдиною підставою виникнення права притримання є невиконання боржником в строк зобов'язання: 1) щодо оплати речі та відшкодування кредитором пов'язаних з річчю витрат та інших збитків; 2) щодо інших вимог кредитора. Перша група зобов'язань – це грошові зобов'язання, пов'язані з річчю, яка притримується кредитором. Друга група – інші вимоги кредитора, тобто вимоги, не пов'язані з оплатою речі, що притримується, відшкодуванням пов'язаних з нею витрат та інших збитків.

Згідно зі ст. 597 ЦК, якщо притримання не забезпечило стимулюючого ефекту на боржника, вимоги кредитора задовольняються з вартості речі, яка притримується.

Крім названих способів забезпечень договором або законом можуть бути встановлені й інші види забезпечення виконання зобов'язання. Згідно з ч. 2 ст. 546 ЦК договором або законом можуть встановлюватися інші способи забезпечення виконання зобов'язань; так само відповідно до ст. 199 ГК, крім видів забезпечення, прямо передбачених законом, за погодженням сторін можуть застосовуватися і такі види забезпечення виконання зобов'язань, які зазвичай застосовуються у господарському (діловому) обігу та не суперечать закону. До таких «інших» способів відносять річні проценти за невиконання грошових зобов'язань, договір факторингу; положення про субсидіарну відповідальність учасників повного та командитного товариств, продаж із правом зворотного викупу, резервні акредитиви, умовна видача векселя тощо. Тобто, чітких критеріїв щодо визначення видів забезпечення виконання договірних зобов'язань законодавство не містить.

Такий «відкритий для вибору перелік» видів забезпечення, попри очевидну зручність, може створити і практичні проблеми, оскільки законодавство не містить жодних критеріїв, за яким договір про забезпечення можна з упевненістю відрізнити від інших схожих правочинів, це створює ситуацію правової невизначеності, коли будь-який правочин, спрямований на мінімізацію підприємницьких ризиків може бути за бажанням визнаний недійсним через, нібито, недодержання обов'язкової форми.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бажанов В. О. Договірні правовідносини в авторському праві України : [монографія] / В. О. Бажанов. – Львів, 2014. – 174 с.

2. Договірне право в умовах ринкової економіки : [конспект лекцій] / [за ред. : І. В. Жилінкова, В. І. Борисова] ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2008. – 116 с.
3. Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» N 543/96-ВР від 22 листопада 1996 року. – Комп'ютерна правова бібліотека «Ліга: Закон».
4. Пучковська І. Й. Неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання як способи захисту прав кредитора в договірному зобов'язанні : [навч. посіб.] / І. Й. Пучковська. – Х., 2013. – 144 с.
5. Нижний С. В. Застава майнових прав як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. – К., 2007. – 16 с.
6. Михальнюк О. В. Порука у цивільному праві: теорія та практика : [монографія] / О. В. Михальнюк. – К. : КНТ, 2008. – 268 с.
7. Організація підприємницької діяльності : [підручник] / [Чумаков А. А., Баранников М. М, Боків В. І., Дреев Р. А., Пронченко А. Р., Поспівати Р. Р. ; за ред. професора А. С. Пелиха]. – [вид. 2-ге, виправ. і доп]. – Вид. центр «Березень», 2003 – 256 с.
8. Карнаух Т. М. Притримання як спосіб забезпечення виконання зобов'язань : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2008. – 19 с.
9. Перунова О.М., Селезень С.В. Цивільне право : [конспект лекцій] / О. М. Перунова, С. В. Селезень. – Харків, ХНАД, 2009 – 256 с.
10. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 р. станом на 19.07.2007 р. : (відповідає офіц. текстові, зі змістом). — К. : Скіф, 2008. – 143 с.

Весельський Ярослав Анатолійович

студент магістратури

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Основні засади реформи органів місцевого самоврядування

Метою статті є аналіз процесу децентралізації влади в Україні, виявлення основних правових механізмів здійснення реформи органів місцевого самоврядування, огляд можливих перспектив розвитку органів місцевого самоврядування в нашій державі, та відповідні перешкоди при здійсненні реформи.

На сьогодні, одним з найактуальніших завдань для українського суспільства є питання реформи органів місцевого самоврядування. Децентралізація місцевої влади полягає в наданні більших прав та певної автономії у вирішенні ряді питань саме органам місцевого самоврядування, які також підлягають структурованим змінам. Сучасна Україна по суті перебуває в кризовому економічному та політичному становищі, де одним з негативних чинників відіграє недостатня ефективність органів державної влади, адміністративно-територіального устрою.

Питанням децентралізації державної влади в Україні, займались такі відомі дослідники-юристи, як: К. Линьов, В. Ковальова, А. Ткачук.

Обрання європейського вектору розвитку нашої держави, спонукає суспільство, до проведення якісних змін в вигляді політичних реформ. Децентралізація, має суттєві демократичні переваги в управлінні державою, та за зразками